

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 2534/2021
09.06.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Божидара Вујичића, председника већа, Весне Субић и Јелице Бојанић Керкез, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Драган Бојанић, адвокат из ..., против туженог ББ из ..., чији је пуномоћник Мирјана Грубач, адвокат из ..., ради издржавања и одржавања личних односа, одлучујући о ревизији тужиле изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж2 483/20 од 11.02.2021. године, у седници већа одржаној дана 09.06.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧУЈЕ се пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж2 483/20 од 11.02.2021. године, у делу става првог изеке којим је уређен начин одржавања личних односа туженог ББ са мал. дететом ВВ и **ОДРЕЂУЈЕ** да је тужени ББ дужан да у периоду када са мал. дететом ВВ проводи 8 дана непрекидно, мал. ВВ доведе најмање једанпут недељно на логопедски третман који се спроводи у ..., у унапред заказаном термину о којем ће се информисати преко терапеута и заступнице мал. детета, док се у преосталом делу ревизија тужиле **ОДБИЈА** као неоснована.

Образложење

Пресудом Основног суда у Параћину П2 3/20 од 10.09.2020. године, ставом првим изреке, одређено је да ће тужени одржавати контакте са својим сином мал. ВВ на тај начин што ће: када отац борави у Србији, уторком преузимати мал. ВВ из домаћинства мајке у 10,00 часова и враћати га у 20,00 часова у домаћинство мајке; исте седмице ће мал. дете преузимати у петак у 10,00 часова из домаћинства мајке и враћати у недељу у 20,00 часова у домаћинство мајке; обавеза оца је да најави мајци свој долазак у Србију 15 дана унапред, а обавеза мајке је да припреми мал. ВВ на реализацију личних односа са оцем; мал. ВВ ће боравити континуирано у домаћинству оца од 8 дана, са 7 ноћења, једном током лета, а једном током зиме, тако што ће га отац преузимати првог нерадног дана у 10,00 часова и враћати га последњег нерадног дана у 18,00 часова, с тим што први сусрет детета и оца не може почети боравком од 8 дана код оца, већ предложеним моделом, уторком и петком наредне седмице, а отац ће коришћење ових дана најавити мајци унапред два месеца. Преузимање и враћање детета вршиће се у домаћинству мајке; дете ће проводити сваки други државни празник са оцем у трајању свих нерадних дана тог празника и то првог нерадног дана у 10,00 часова до последњег нерадног дана до 18,00 часова, са преузимањем и враћањем

детета у домаћинство мајке. Ова шема ће се мењати сваке године на начин да једне године дете празнике проводи код оца, а наредне код мајке, с тим да се почне тиме да дете дане Нове године проводи код оца, а следећу Нову годину код мајке. Уколико се празник празнује један дан, дете ће проводити тај празник са оцем у временском периоду од 10,00 до 18,00 часова у домаћинству оца, а све примопредаје детета вршиће родитељи лично, осим у ситуацији изузетне спречености коју ће благовремено најавити другом родитељу 24 сата унапред. У државне празнике стручна служба за заштиту деце и младих Центра уврстила је државне и верске празнике који су дефинисани као нерадни на сајту Министарства рада РС и то Нова година (01. и 02. јануар), Божић (07. јануар), Сретење - Дан државности Србије (15. и 16. фебруар), Празник рада (01. и 02. мај), Дан примирја у Првом светском рату (11. новембар), Васкрс (од Великог петка закључно са другим даном Васкрса), дан Крсне славе детета у временском периоду од 10,00 до 18.00 часова у домаћинству оца. Мајка ће омогућити да дете буде у контакту са оцем преко Скур-а једном седмично, недељом од 12,00 до 12,30 часова; све примопредаје детета вршиће родитељи лично, осим у ситуацији изузетне спречености које ће благовремено најавити другом родитељу 24 часа унапред. Обавезан је отац детета да се лично обрати дефектологу у ..., који спроводи третман детета, ради прецизног упознавања са потребом третмана и применом истог, када дете борави код њега, уз сталну обавезну комуникацију оца са дефектологом, који ће га упознати са вежбама детета, а које ће бити у обавези да примењује. Ставом другим изреке, обавезан је отац, тужени да доприноси издржавању мал. ВВ износом од 300 евра месечно, на текући девизни или динарски рачун мајке и то сваког 01. до 05. у месецу за текући месец, а преко законског заступника мајке детета и то почев од 01.02.2017. године па убудуће, док за то постоје законски разлози, с тим да је заостале рате дужан да исплати одједном, у року од 15 дана од правноснажности пресуде. Ставом трећим изреке одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж2 483/20 од 11.02.2021. године, ставом првим изреке, првостепена пресуда је укинута и одлучено о тужбеном захтеву, тако што је уређен начин одржавања личних односа и одређено да ће тужени ББ из ... одржавати личне односе са својим сином, мал. ВВ, који је поверен на самостално вршење родитељског права мајци тужиљи АА на следећи начин: кад отац борави у Србији мал. ВВ ће проводити континуирано са оцем 8 дана непрекидно, па ће отац преузимати дете петком из домаћинства мајке у ... у 10,00 часова пре подне и враћати га наредне седмице, у суботу до 19,00 часова у домаћинство мајке; обавеза оца је да најави мајци долазак у Србију када је то могуће, најкасније седам дана унапред; једном годишње, током лета, дете ће проводити годишњи одмор са оцем, у трајању од 15 дана, тако што ће га отац преузимати у домаћинству мајке у 10,00 часова пре подне и у исто домаћинство враћати до 19,00 часова последњег дана одмора, и то у току 2021. године крајем августа 2021. године, а сваке наредне године по договору родитеља, с тим што је дужан да најаву годишњег одмора мајци изврши најкасније месец дана пре почетка годишњег одмора; дете ће проводити сваки други државни и хришћански верски празник са оцем у трајању свих нерадних дана током празника и то првог нерадног дана од 10,00 часова до последњег нерадног дана до 19,00 часова, са преузимањем и враћањем детета у домаћинство мајке, а уколико се празник празнује један дан, дете ће проводити са оцем претходни дан од 16,00 часова до наредног дана до 19,00 часова; дете ће проводити у време Крсне славе оца почев од дана пре славе од 16,00 часова до дана после славе до 14,00 часова; дете ће проводити сваки други рођендан са оцем,

почев од дана пре рођендана од 16,00 часова до дана после рођендана до 18,00 часова; примопредају детета ће вршити родитељи или по потреби њихови родитељи, о чему су дужни једно друго да обавештавају; мајка детета је дужна да омогући оцу да буде у контакту са дететом преко Skyp-а 3-4 пута седмично, у трајању од 15 минута до пола сата. Ставом другим изреке, обавезан је тужени да доприноси издржавању свог мал.детета ВВ износом од 300 евра месечно, тако што ће исти уплаћивати на девизни или динарски рачун мајке и то 01. до 05. у месецу за текући месец, почев од 01.03.2021. године па надаље и убудуће док за то постоје законом прописани разлози. Ставом трећим изреке одлучено је да свака странка сноси своје трошкове.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилца је благовремено изјавила ревизију, због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Тужени је поднео одговор на ревизију.

Испитујући побијану пресуду, у смислу члана 408. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС", бр. 72/2011...18/2020, у даљем тексту: ЗПП), Врховни касациони суду је оценио да је ревизија тужилце делимично основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Неосновано се ревизијом указује да је у поступку пред другостепеним судом учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. у вези са чланом 8. ЗПП, јер је другостепени суд извођењем доказа на главној расправи, употпунио чињенично стање утврђено у првостепеном поступку и на основу савесне и брижљиве оцене свих доказа посебно, као и свих доказа у међусобној вези утврдио све битне чињенице за одлуку о захтевима везаним за заједничко дете странака.

Правноснажном пресудом Основног суда у Параћину П2 66/17 од 16.08.2019. године брак странака је разведен и родитељско право над заједничким дететом мал. ВВ је поверено мајци, овде тужилци.

Према чињеничном стању утврђеном у првостепеном поступку и на основу одржане расправе и допуњеног доказног поступка пред другостепеним судом, најбољем интересу мал. ВВ одговара да одржава личне односе са оцем који располаже ограниченим могућностима боравка у Србији јер се налази на раду у иностранству. Зато, модел одржавања личних односа мора бити прилагођен стварним могућностима за реализацију контаката између детета и оца, како би се њихов однос неговао и развијао ради добробити детета.

Тужени је по професији лекар, живи и ради у ..., начин и могућности да оствари непосредни лични контакт и виђање са дететом условљени су његовим доласцима у Србију. Када је у Србији тужени борави у ... где живе његови родитељи, који му пружају помоћ и подршку у бризи о детету. Тужени је снажно мотивисан и истрајан у настојању да са мал. ВВ развија квалитетан однос, своје родитељске дужности не запоставља. Под околностима да остварује месечне приходе од 2.200 евра, уз расходе од 1.200 евра, тужени има могућности и жељу да доприноси дечијем издржавању траженим износом од 300 евра месечно, који износ је плаћао и до закључења расправе

пред другогостепеним судом. Потребне детета су утврђене на износ од 38.000,00 динара месечно.

Тужила има стално пребивалиште у ..., где живи са мал. ВВ и својим родитељима, који јој помажу у подизању детета. Тужила је по професији лекар, у сталном је радном односу у Општој болници "ГГ" од 04.12.2018. године, редовно једном до два пута недељно одлази на ВМА у ... где је на специјализацији, повремено дежура, остварује нето примања у износу од 81.822,96 динара.

Мал. ВВ је рођен ...2016. године, похађа предшколску установу, редовно је укључен у вршњачку групу, због здравственог проблема - мешовитог развојног поремећаја по препоруци користи стручну помоћ логопеда и дефектолога, редован третман се спроводи три пута недељно у приватној установи у ... у трајању од сат времена.

Контакте са оцем мал. ВВ остварује према решењу о привременој мери од 25.10.2018. године, којим је одређено да од тада па у наредних шест месеци, у периоду боравка туженог у земљи, са оцем проводи сваки други дан од 13,00 до 20,00 часова у ..., без присуства мајке, а да се у даљем укључује и ноћење у домаћинству оца у Србији, те установљена обавеза мајке да понедељком и суботом од 18,00 часова омогући видео позиве минимум 15 минута, како би се континуирано остваривали контакти туженог са дететом и на овај начин. Однос туженог и мал. детета је од дана одређивања привремене мере проширен у складу са побољшањем њихових односа и потребом да дете проводи време код оца, тако се контакти одвијају у дужем временском периоду и са боравком детета код оца викендом.

Оба родитеља су показала високу мотивацију за бригу и старање о детету и имају капацитете да се о детету старају. Обоје су обезбеђени и материјално и стамбено. Неусклађени односи између њих постоје у погледу тога како ће се остваривати лични односи оца и детета. Према исказу туженог, његови доласци у Србију су условљени обавезама на послу, те је могуће и целисходно да у време када борави у Србији, а долази пет пута годишње, са дететом проведе целу седмицу колико и ти боравци трају. Тужени сматра да су се успешно спроводили контакти када је дете ноћило код њега, да је детету пријатно када борави код њега, да му он омогућава телефонске разговаре са мајком, која га зове једном дневно, да услова има да дете на овом узрасту са њим проведе више дана у континуитету и да је оправдано да се продуже контакти који су везани за комуникацију између њега и детета путем Skyp-а.

Тужила је свесна чињенице да је интерес детета да остварује блиске контакте са оцем, али сматра да модел виђања који тужени предлаже није у интересу детета, зато што се на тај начин детету ремети редовни ритам живота јер тада пропушта боравак у вртићу и третмане код дефектолога односно логопеда. Она има утисак да детету викенд код оца не прија јер долази уморан. Сматра и да дете није довољно зрело да проведе годишњи одмор и више дана у континуитету са оцем. Сагласна је да се прошири контакт преко Skyp-а, али да то буде викендом. Наводи да дете има здравствени проблем, да је хиперактивно, да отац као лекар разуме потребе детета, али их негира. С овим у вези, тужени се изјаснио да не негира потребе детета, да је заједно са тужиљом ишао код дефектолога у ... и да кроз игру вежба са дететом, као и да је у могућности, ако је то неопходно, да дете и он води код логопеда у ... .

Из синтетизованог извештаја стручног тима Центра за социјални рад у ... и у ... од 18.05.2020. године, произлази предлог да се лични односи мал. ВВ са оцем одвијају када отац борави у Србији, уторком и петком од 10,00 до 20,00 часова, с преузимањем

и враћањем детета у домаћинство мајке, уз претходну најаву доласка 15 дана унапред, и да мал. ВВ борави у домаћинству оца 8 дана (7 ноћења), једном током лета и једном током зиме, да код оца проводи сваки други празник у одређеном трајању, по шеми која ће се мењати сваке године, и да мајка омогући детету контакт са оцем преко Skypa једном седмично, недељом од 10,00 до 12,30 часова, да примопредају врше родитељи лично, осим у ситуацији спречености, коју ће благовремено најавити другом родитељу 24 часа унапред. Мишљење је стручних тимова органа старатељства да овакав модел обезбеђује континуиране и квалитетне односе детета са оцем, у складу са развојним потребама детета, с тим да интерес детета налаже да се отац обрати дефектологу у ... који спроводи третман вежбања са детета, ради прецизног упознавања са потребом примене када дете борави код њега, што подразумева да отац има сталну и обавезну комуникацију са дефектологом који ће га упознавати са вежбама које дете обавља. У налазу органа од 26.08.2020. године оцењено је да мал. ВВ може континуирано да борави у домаћинству оца 8 дана (7 ноћења), једном током лета, једном током зиме, као и о данима празника, са преузимањем и враћањем у домаћинство мајке у одређено време, све уз претходну најаву, те уз дужност узајамног обавештавања у случају спречености коју ће благовремено другом родитељу најавити 24 сата унапред.

Мишљење органа старатељства није опортуно налазу вештака. Из закључка Института за ментално здравље од 15.03.2019. године утврђено је да оба родитеља имају очуване родитељске капацитете и да су способни за вршење родитељског права, да препознају и извршавају базичне развојне и емоционалне потребе мал. детета. Мал. ВВ као дете показује знаке хиперактивности и тешкоће прилагођавања, његова клиничка слика одговара мешовитом развојном поремећају. Мишљење установе за вештачење да први контакт детета са оцем треба да буду у присуству мајке, а потом се контакти могу одвијати и без мајчиног присуства, у примени је довело до позитивних ефеката. У складу са препорукама стручних лица, напредак је евидентан.

Зарад добробити детета, омогућено је да се његов лични однос са оцем развија и продубљује, што погодује дететовом интересу, као руководном фактору код одлучивања о његовим правима, односно правима и дужностима родитеља.

Код изнетог стања ствари, правилно су нижестепени судови закључили да је у најбољем интересу заједничког детета странака да одржава контакте са оцем, као родитељем са којим не живи, да је отац спреман у сваком погледу како материјално тако и емотивно да учествује у подизању детета, да је мотивисан и компетентан, способан да се детету посвети и квалитетно проведе време са њим и удовољи његовим потребама. Са друге стране, мајка као родитељ који живи са дететом, адекватно реагује на дететове развојне потребе и проблеме, савесно се односи према својој родитељској улози и одговорно испуњава родитељске дужности. Међутим, њени отпори у погледу начина и динамике одржавања личних односа између оца и детета нису адекватни потребама детета и нису у функцији заштите његових интереса. На такав закључак упућује у поступку прибављено и консултовано стручно мишљење вештака и органа старатељства, јединствено у ставу да родитељске компетенције туженог нису компромитоване и да отац располаже капацитетом да удовољи скупу дететових потреба, што у склопу утврђеног о психосоцијалном статусу и напретку мал. ВВ, учвршћује суд у уверењу о дететовом најбољем интересу да са оцем проводи више дана у континуитету, по динамици којом се уважавају обостране потребе и реалне могућности. Оне су свакако лимитиране приликама живота оца и сина на просторно великој удаљености. Овај фактор утиче на начин одржавања личних односа, при чему

он мора бити прилагођен постојећим околностима и одговарати њиховом обостраном интересу да негују и развијају природан однос међусобне блискости.

Другостепени суд није прихватио став првостепеног суда, изражен у пресуди којом је тај суд одредио модел виђања детета са оцем на начин како је то предложио стручни тим Центра за социјални рад ... на заједничкој седници са стручним тимом Центра у ..., налазећи да предлог органа старатељства представља полазишни оквир, али не и обавезу у процени најбољег интереса детета, те да је предлог Центра делом прихватљив, а одлука суда условљена и другим утврђеним чињеницама. Имајући у виду чињенице да отац долази у Србију највише пет пута годишње и да само тада може да оствари непосредни однос са дететом, да је мотивисан да све време боравка у земљи проведе са дететом и да има потребне капацитете за то, а да је, са друге стране, дете довољног календарског узраста да може самостално да проведе са оцем минимум једну седмицу, тим пре што се контакти већ дуже време одвијају викедом код оца, другостепени суд је оценио да нема сметњи да отац када је у Србији проведе са дететом 8 дана непрекидно, а једном годишње током лета 15 дана. Суд је имао у виду развојне проблеме детета, али је оценио да исти не би смели бити од утицаја на ограничавање личних контаката детета са оцем, већ да је отац дужан да учествује и у решавању развојних проблема детета заједно са мајком. У погледу државних и верских празника, као и рођендана детета, другостепени суд је омогућио сваком од родитеља да проведу сваки други празник односно рођендан са дететом, те у погледу Крсне славе оца у обзир узео да тужени живи у ... а дете у ... и да је потребно извесно време да се дете одвезе са једне на другу локацију, због чега је одредио у интересу детета да код оца оде дан раније, а да га отац врати у домаћинство мајке дан после славе. Одлучио је и да је мајка у обавези да омогући контакт детета са оцем преко Skype-а 3-4 пута седмично у трајању од по пола сата. Истовремено је ценећи потребе детета и могућности оба родитеља као дужника издржавања, обавезао туженог да доприноси издржавању мал. детета плаћањем месечног износа од 300 евра, почев од 01.03.2021. године (како је тражено) па убудуће, имајући у виду да је тај износ тужени и до тада плаћао и да је то и надаље адекватна висина дечијег издржавања.

Ценећи наводе ревизије, Врховни касациони суд је оценио да су делимично основани.

Полазећи од начела из члана 6. став 1. Породичног закона да је свако дужан да се руководи најбољим интересима детета у свим активностима које се тичу детета, исти закон у члану 61, утврђујући права детета, прописује да дете има право да одржава личне односе са родитељем са којим не живи, а то право се може ограничити само судском одлуком. Дефинишући смисао родитељског права, Породични закон у члану 67. прописије да је родитељско право изведено из дужности родитеља и да постоји само у мери у којој је потребно за заштиту личности права и интереса детета. Отуда у складу са наведеним треба тумачити и одредбе закона из члана 68. о праву родитеља да се стара о детету у смислу његовог учешћа у чувању, подизању, васпитању детета и слично.

Дакле, све наведено показује да је интерес малолетног детета приоритетан у одлучивању о свим питањима, па и начину одржавања личних односа између туженог и малолетног детета у овом случају. Међутим, најбољи интерес малолетног детета се мора сагледавати према околностима које су присутне у тренутку када се о неком

праву детета одлучује. У сагледавању дететовог интереса суд је прибавио мишљење органа старатељства као стручне установе и утврдио све важне чињенице.

Заједница живота парничних странака је прекинута у августу 2016. године када је мал. ВВ имао свега месец дана живота. Од тада дете живи са мајком. У току поступка је решењем о привременој мери од 25.10.2018. године одређен начин одржавања личних односа детета са оцем. У почетку дете са оцем проводило по неколико часова у ... без присуства мајке, да би касније, са побољшањем њихових односа дете проводило више времена код оца, чиме је модел виђања у пракси проширен, односно почео да укључује и ноћење викендом у домаћинству оца у Србији. На тај начин створени су услови да се време дететовог боравка код оца прошири и на више дана у континуитету, с тим да се примерено околностима одржи континуирано одвијање логопедског третмана у ... .

Како према закључку Института за ментално здравље оба родитеља имају очуване родитељске капацитете, обоје су способни за вршење родитељског права, препознају и извршавају развојне и емоционалне потребе мал. детета као и како је према заједничком мишљењу стручног тима Центра за социјални рад у ... и ... у најбољем интересу мал. детета, да се, имајући у виду и узраст детета, модел одржавања личних односа са оцем преуреди у односу на досадашњи модел виђања утолико што би дете проводило више дана непрекидно у домаћинству оца у ..., по оцени Врховног касационог суда, тужила неосновано у ревизији оспорава правилност побијане одлуке у делу којим је одређено да ће дете, када отац борави у Србији, проводити са оцем 8 дана непрекидно, односно 15 дана у току лета, јер се на тај начин постиже сврха, односно изражава најбољи интерес малолетног детета.

Међутим, имајући у виду постављену дијагнозу мал. детета (мешовити развојни поремећај), да дете у циљу превазилажења тог здравственог проблема по савету специјалисте три пута недељно похађа терапије код дефектолога логопеда у трајању од сат времена, по мишљењу Врховног касационог суда не може се прихватити као правилна оцена другостепеног суда да то није од утицаја на режим под којим ће се одржавати лични односи детета са оцем. Ова важна чињеница ужива значај код сагледавања актуелне потребе коју дете има, а према којој се има прилагодити дететов вишедневни боравак код оца, у мери којом се, с једне стране, дете неће прекомерно оптеретити путовањем, а с друге стране, обезбеђено ће бити да и у тој недељи дете буде у терапеутском третману код свог логопеда.

Узевши у обзир мишљења органа старатељства да модел виђања детета са оцем у дужим временским интервалима обезбеђује континуиране и квалитетне односе детета са оцем, да то јесте у складу са развојним потребама детета, као и да је у његовом најбољем интересу да се отац обрати дефектологу у ... који спроводи третман детета ради прецизног упознавања са потребом третмана и применом истог када дете борави код оца, Врховни касациони суд је мишљења да се најбољи интерес детета не може постићи само вежбама које ће по савету логопеда отац радити са дететом када дете борави код њега, већ да је у циљу остварења што бољег здравственог односно развојног напретка детета потребно да отац, у периоду када са дететом проводи 8 дана непрекидно, дете доведе најмање једанпут недељно у ... на дефектолошки односно логопедски третман код терапеута кога дете познаје и са којим континуирано остварује сарадњу. На тај начин за време целонедељног боравка детета код оца, оствариће се услови да се у третману које дете похађа не праве већи прекиди. По редовном току ствари, прекид је очекиван у летњем периоду, у сезони коришћења годишњег одмора и летовања, у време када дете са оцем проводи 15 дана у континуитету.

Из наведених разлога, Врховни касациони суд је, применом чл. 416. став 1. и 414. став 1. ЗПП, одлучио као у изреци.

**Председник већа-судија
Божидар Вујичић,с.р.**

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић**